

UCHWAŁA Nr XIX/103/2008
Rady Gminy Jednoróżec
z dnia 30 września 2008 r.

w sprawie przyjęcia Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu
gminy Jednoróżec

Na podstawie art.18 ust.1 w związku z art.7 ust.1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym(Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz.1591 z późn.zm.) oraz art.18 ust.1 w związku z art.14 i art.17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 125, poz.150 z późn.zm.), uchwała się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

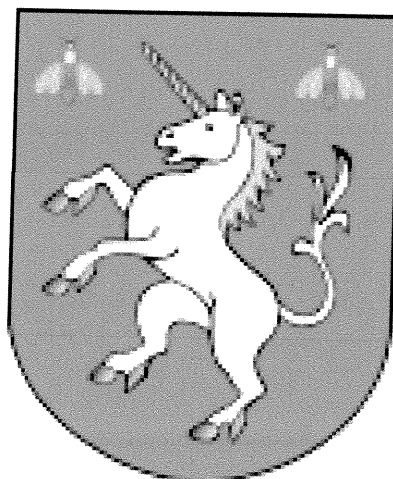
§ 2

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jednoróżec.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Włdźmierz Stanisław Król

Załącznik do uchwały Rady Gminy Jednoróżec
Nr XIX/103/08 z dnia 30 września 2008 r.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Włodzimierz Stanisław Król

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec

Jednoróżec, dnia 30 września 2008 r.

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Założenia, dane wyjściowe do przygotowania planu usuwania wyrobów zawierających azbest	6
3.	Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	11
3.1.	Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska	11
3.2.	Akty prawne regulujące szczegółowo użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest	11
3.3.	Krajowy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	12
3.4.	Obowiązki i pozwolenia w zakresie postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest ...	15
4.	Ocena ilości i stanu wyrobów zawierających azbest	24
5.	Przewidywane zmiany związane z gospodarką odpadami azbestowymi	24
6.	Ustalenie polityki, celów i zadań	24
7.	Ustalenie długoterminowego programu strategicznego	25
8.	Plan usuwania wyrobów zawierających azbest	27
8.1.	Ustalenie krótkoterminowego planu działań	27
8.2.	System usuwania wyrobów zawierających azbest	28
8.3.	Sposób i źródła finansowania działań	29
9.	Wdrożenie planu	33
10.	Sposób monitoringu i oceny wdrażania planu	34
11.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	34
12.	Podsumowanie	35
13.	Załączniki	37
13.1.	Wykaz firm posiadających pozwolenie na prowadzenie na terenie gminy Jednoróżec prac, w wyniku których powstają odpady zawierające azbest – stan na dzień 30.09.2008 r.	37
13.2.	Druk informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania	39
13.3.	Druk informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone ..	41

1. Wstęp

Azbest to ogólna nazwa minerałów z grupy amfiboli i serpentynów. Jest minerałem posiadającym włóknistą strukturę. Włókna azbestowe posiadają zdolność do rozszczepiania się włókien na coraz mniejsze. Cechą charakterystyczną azbestu jest m.in. jego niepalność. Właściwość tę wykorzystywano m. in. do wyrobu knotów świec, niepalnego papieru czy też wyrobów tekstylnych. Prawdziwy przełom w stosowaniu azbestu nastąpił w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Wtedy to odkryto we Włoszech złoża chryzotyli i tremolitu. Początkowo zastosowanie azbestu ograniczało się do wyrobów niepalnej papy, zwłaszcza, gdy plagą były pożary budynków. Prawdziwym przebojem azbest stał się za sprawą silników parowych. Zaczęto go stosować jako różnego rodzaju izolacje kotłów, jak również odprowadzających parę rur, tutaj spore znaczenie miał przemysł stoczniowy. Oprócz przemysłu stoczniowego azbest zaczęto stosować na szerszą skalę do produkcji płyt azbestowo cementowych znanych również jako eternit. Spore znaczenie miało również stosowanie go jako surowca do produkcji wyrobów włókienniczych, przędzy, sznurów, szczeliw, klocków hamulcowych, tarcz sprzęgłowych itp. Szacuje się, że wyprodukowano w sumie około 5 tysięcy rodzajów produktów zawierających w swoim składzie azbest.

W latach 80-tych naszego stulecia stwierdzono, że oprócz niezaprzeczalnych pozytywnych właściwości azbestu istnieją również jego negatywne strony. Wiąże się to przede wszystkim z włóknistą strukturą tego minerału. Potwierdzone zostało rakotwórcze działanie włókien azbestu na organizmy żywe. Biologiczna agresywność włókien azbestu jest zależna od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Istotne znaczenie ma tu ich średnica. Wykazano, że włókna cienkie – o średnicy poniżej 3 μm przenoszone są łatwiej i to one odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych podczas gdy włókna grube – o średnicy powyżej 5 μm zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Wzory chemiczne głównych rodzajów azbestu przedstawiają się następująco:

• chryzotyl	$\text{Mg}_6[(\text{OH})_8\text{Si}_4\text{O}_{10}]$	• antofyllit	$(\text{Mg}, \text{Fe})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$
• krokidolit	$\text{Na}_7\text{Fe}_3\text{Fe}_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$	• termolit	$\text{Ca}_2\text{Mg}_5[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$
• amozyt	$(\text{Fe}, \text{Mg})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$	• aktynolit	$\text{Ca}_2/\text{Mg}[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$

Odpady zawierające azbest to pozostałości powstałe przy demontażu wyrobów azbestowo – cementowych lub wyrobów izolacyjnych zawierających azbest. W trakcie prowadzenia prac demontażowych, podczas szlifowania wyrobów, cięcia czy łamania płyt elewacyjnych powstaje pył, zawierający włókna respirabilne (mogą występować w powietrzu w postaci aerozolu i przedostawać się do organizmu razem z wdychanym powietrzem i wnikają one do pęcherzyków płucnych, skąd nie są już wydalane) zawieszony w powietrzu, które mają właściwości rakotwórcze. Z tego względu odpady zawierające azbest zaklasyfikowano jako odpady niebezpieczne

Z powodu chorobotwórczego działania azbestu od 1999 roku zakazano obrotu wyrobami zawierającymi azbest (z nielicznymi wyjątkami dotyczącymi specjalistycznych wyrobów głównie na potrzeby przemysłu chemicznego bądź energetyki). Narażenie zawodowe na pył azbestowy wiązało się przede wszystkim

z występowaniem chorób układu oddechowego: azbestozy, łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc czy międzybłoniaków.

Wyroby zawierające azbest, w zależności od ich rodzaju podzielić można na dwie klasy:

klasa I – obejmuje wyroby o gęstości mniejszej niż 1000 kg/m³ definiowane jako miękkie zawierające powyżej 20% azbestu. Wyroby te ulegają łatwo uszkodzeniom mechanicznym, co wiąże się z uwalnianiem włókien do środowiska. Do wyrobów tego typu zaliczane są koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, materiały i wykładziny cierne.

klasa II – obejmuje materiały o gęstości powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako twarde, zawierają azbest w ilości poniżej 20%. W przypadku uszkodzenia tego typu materiału emisja jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. Do tego typu materiałów zaliczane są płyty azbestowo – cementowe faliste i płyty azbestowo – cementowe „karo” jak również płyty płaskie powszechnie stosowane w budownictwie. Z wyrobów azbestowo – cementowych produkowane były również rury wodociągowe i kanalizacyjne i przewody kominowe.

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów /Dz.U. z 2001 r., Nr 112, poz.1206/, załącznik Nr 1 do rozporządzenia, następujące rodzaje odpadów zawierających azbest zaliczono do niebezpiecznych:

1. Kod 06 07 01	podgrupa:	odpady z produkcji przygotowania, obrotu, stosowania chlorowców i chemicznych procesów przetwórstwa chloru.
	rodzaj:	odpady azbestowe z elektrolizy
2. Kod 06 13 04	podgrupa:	odpady z innych nieorganicznych procesów chemicznych
	rodzaj:	odpady z przetwarzania azbestu
3. Kod 10 11 81	podgrupa:	odpady z hutnictwa szkła
	rodzaj:	odpady zawierające azbest
4. Kod 10 13 09	podgrupa:	odpady z produkcji spoiw mineralnych, w tym cementu, wapna i tynku oraz wytworzonych z nich wyrobów
	rodzaj:	odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo – cementowych
5. Kod 15 01 11	podgrupa:	odpady opakowaniowe
	rodzaj:	opakowania z metali zawierających niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
6. Kod 16 01 11	podgrupa:	zużyte lub nie nadające się do użytkowania pojazdy, odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów
	rodzaj:	okładziny hamulcowe zawierające azbest
7. Kod 16 02 12	podgrupa:	odpady z urządzeń elektrycznych i elektronicznych

	rodzaj:	zużyte urządzenia zawierające włóknisty azbest
8. Kod 17 06 01	podgrupa:	materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
	rodzaj:	materiały izolacyjne zawierające azbest
9. Kod 17 06 05	podgrupa:	materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
	rodzaj:	materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Szacuje się, że w Polsce 85 % azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych. Wyroby te były bardzo popularne w latach 70-tych i 80-tych głównie na wsiach. Ich niezaprzeczalnym walorem była cena. Obecnie w Polsce, samych płyt azbestowo – cementowych jest około 15,5 mln ton. W polskich warunkach graniczny okres bezpiecznego użytkowania wyrobów z szarej płyty dachowej, elewacyjnej czy też malowanej płyty elewacyjnej wynosi 30 lat. Okres bezpiecznego użytkowania innych wyrobów zawierających azbest jest z reguły krótszy. Znaczna część społeczeństwa utożsamia jednak azbest i wszelkie z tym związane zagrożenia z płytami azbestowo – cementowymi, stosowanymi jako pokrycia dachów . Tu zastosowanie miały głównie płyty faliste, a na płyty elewacyjne używano niemal wyłącznie płyty płaskie. Płyty a – c jeżeli są w dobrym stanie technicznym i nie są poddawane działaniom mechanicznym (np. łamanie lub poddawane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej, szczególnie gdy ich powierzchnia nie jest ścierana) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Groźna jest emisja włókien azbestowych do otoczenia, kiedy następuje uwalnianie włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania. Emisja może wystąpić podczas eksploatacji płyt azbestowo – cementowych w złym stanie technicznym (np. popękanych) i podczas usuwania płyt z budynków bez odpowiednich zabezpieczeń. W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i kosztownym, który musi być rozłożony na wiele lat, realizowanym ze szczególnym zachowaniem bezpieczeństwa i higieny pracy. W związku z tym problem pogarszania się stanu technicznego wyrobów azbestowo – cementowych, w miarę upływu czasu będzie narastać. Jest to ważny argument na rzecz rozpowszechniania, stosowania i egzekwowania właściwych, bezpiecznych metod eksploatacji, usuwania, transportu i unieszkodliwiania odpadów powstałych z tych wyrobów.

Bardzo istotną sprawą przy pokryciach dachowych z eternitu był montaż i konserwacja. Z uwagi jednak na fakt, że wiele prac prowadzonych było systemem gospodarczym, występowały liczne błędy w montażu powodujące odkształcanie, a w efekcie pękanie płyt. Uważa się, że prawidłowo zamontowanych i konserwowanych okresowo płyt jest niewiele i stanowią one niewielki procent ogólnej masy pokryć dachowych z eternitu.

Problemem staje się obecnie sukcesywne usuwanie wprowadzonego niegdyś do obrotu asortymentu zawierającego azbest. Usuwanie azbestu jest konieczne ze względu na szkodliwy wpływ włókien azbestu na drogi oddechowe. Szczególne zagrożenie niosą ze sobą wyroby uszkodzone mechanicznie, gdyż to one powodują uwalnianie się szkodliwych włókien do środowiska, a tym samym narażenie na ich działanie organizmu ludzkiego. Obecnie obowiązujące przepisy zobowiązują właściciela bądź zarządcę obiektu budowlanego do dokonywania przeglądu technicznego wyrobów zawierających azbest. Przegląd winien zakończyć się oceną możliwości ich bezpiecznego użytkowania, a ta z kolei winna być przedłożona powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego. Wzór takiej oceny jest dostępny w Inspektoracie. Jeśli ocena wypadnie negatywnie właściciel obiektu winien rozważyć możliwość demontażu elementów azbestowo –

cementowych. Największą ilość eternitu znajdujemy w obiektach byłych PGR-ów i SKR-ów jako pokrycia dachowe. Często już zdewastowane i występujące w postaci gruzu. Usuwaniem odpadów zawierających azbest mogą zajmować się jedynie wyspecjalizowane w tym zakresie firmy, posiadające odpowiedni sprzęt jak również przeszkoloną kadrę. Wiąże się to niestety ze znacznymi kosztami, jakie musi ponieść właściciel obiektu.

Konieczne jest przeprowadzenie aktualizacji inwentaryzacji ilości eternitu, oceny jego stanu technicznego celem stwierdzenia czy elementy wykonane z azbestu nadają się do dalszego użytkowania czy też konieczne jest ich natychmiastowe usunięcie. Istotna jest w tym zakresie edukacja społeczeństwa. Niezbędnym staje się więc opracowanie strategii postępowania z odpadami azbestowymi na terenie gminy wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł środków finansowych pozwalających na należyte wykonanie prac związanych z usuwaniem azbestu.

Obecnie regulacje prawne dają dobre i właściwe zabezpieczenie w tym zakresie, ale kontrola i egzekwowanie prawa wciąż budzą zastrzeżenia. Można mieć tylko nadzieję, że obecne i planowane na najbliższy okres, zarówno nowelizowane jak i nowe akty prawne, będą miały pozytywny wpływ na poprawę sytuacji. Zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prawnymi i środowiskowymi, odpady zawierające azbest unieszkodliwia się przez składowanie.

2. Założenia, dane wyjściowe do przygotowania planu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Ogólne informacje o gminie

Gmina Jednorzec jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa mazowieckiego, w północno – wschodniej części powiatu przasnyskiego.

Graniczy:

- od północy: z gminą Chorzele;
- od wschodu z gminą Baranowo;
- od południowego wschodu z gminą Krasnosielc;
- od południa z gminą Płoniawy Bramura;
- od południowego zachodu z gminą Przasnysz;
- od północnego zachodu z gminą Krzynowłoga Mała.

Gmina liczy 7611 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia – 30,50 osoby/ km² (przy wskaźniku gęstości zaludnienia: dla powiatu przasnyskiego – 44,00 osoby/ km², dla województwa mazowieckiego – 145 osób/ km²). Powierzchnia gminy liczy – 231,57 km², co stanowi ok. 19 % ogólnej powierzchni powiatu.

Główną miejscowością gminy jest Jednorzec, który tworzy z przylegającą od południa wsią Stegna wspólną jednostkę przestrzenną. W Jednorzecz mieszczą się obiekty użyteczności publicznej i jednostki świadczące podstawowe usługi.

Jednorzec oddalony jest około 18 km od Przasnysza – siedziby powiatu i około 120 km od Warszawy – stolicy państwa.

W skład gminy wchodzi 19 sołectw z 21 miejscowościami. Do największych miejscowości (sołectw) należą: Jednorzec, Parciaki, Olszewka, Stegna, Lipa i Ulatowo – Pogorzel. Gmina jest terenem rolniczym, użytki rolne stanowią 48% ogólnej powierzchni oraz leśnym, lasy stanowią ok. 44% ogólnej powierzchni.

Na terenie gminy działalność gospodarczą prowadzi 188 przedsiębiorców (dane na dzień 25.09.2008r.) w tym związanych z: działalnością produkcyjną – 5,3%, handlem – 39,4%, usługami – 2,4%, transportowe – 48,8% i gastronomią – 4,2%.

Rzeźba terenu gminy jest urozmaicona. Przez teren gminy przepływa rzeka Orzyc uzupełniona dopływami Ulatówki i Płodownicy. Gmina położona jest w obszarze „Zielonych Płuc Polski” (ZPP) co przy wysokim w skali województwa wskaźniku lesistości nadaje jej cechy gminy o wysokich walorach ekologicznych. Region ten został uwzględniony w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju Polska 2000 Plus, natomiast ustalenia zawarte w koncepcji... odnoszą się do terenu północno – wschodniej Polski.

Obszar ZPP został wyodrębniony ze względu na bardzo wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gminę Jednorożec zaliczono do ZPP ze względu na niski stopień degradacji środowiska przyrodniczego, brak uciążliwego przemysłu oraz na istnienie wartościowych obiektów środowiska przyrodniczego i krajobrazowego. Mozaika krajobrazowa – lasów, pól uprawnych i podmokłości stwarza możliwość występowania wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 05 września 2007r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 (Dz. U. z 2007r., Nr 179, poz.1275), północna część gminy znajduje się w obszarze Doliny Omulwii i Płodownicy (kod obszaru PLB140005), który jest zaliczany do Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) o powierzchni 1014,0 ha. Obszar ten wchodzi w skład tworzonego w UE systemu obszarów ochrony przyrody NATURA 2000, którego celem jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w nienaruszonym stanie.

Na terenie gminy Jednorożec na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzeń wykonawczych do w/w ustawy ustanowiono trzy pomniki przyrody:

Nazwa gatunkowa	Ilość sztuk	Lokalizacja	Obwód na wysokości 1,3m (cm)	Wysokość (m)
Modrzew europejski	1	Nadleśnictwo Parciaki, Leśnictwo Olszewka, oddział 156	240	ok. 20 m
Sosna pospolita	1	Nadleśnictwo Parciaki, Leśnictwo Olszewka, oddział 79	292	ok. 30 m
Dąb szypułkowy	1	Nadleśnictwo Parciaki, Leśnictwo Olszewka, oddział 79	405	ok. 25 m

Na terenie gminy Jednorożec zgodnie z danymi służb archeologicznych i konserwatorskich zarejestrowane są następujące stanowiska archeologiczne:

L.p.	Nr porz.	Lokalizacja	Stanowisko nr:	Charakterystyka	Uwagi
1	2	3	4	5	6
I	1.	Budy Rządowe	5	Epoka brązu	
	2.		6	Epoka brązu	
	3.		7	Epoka brązu	
	4.		8	Epoka brązu	
II	5.	Drażdżewo Nowe	A	Neolit	kultura pucharów lejkowych
III	6.	Jednorożec	3	Średniowiecze/ok.nowoż.	

L.p.		Lokalizacja	Stanowisko nr:	Charakterystyka	Uwagi
	Nr porz.				
1	2	3	4	5	6
	7.	Stegna	4	Starożytność	
	8.		10	Późne średn./ ok. nowoż.	
	9.		12	Wczesne średniowiecze	
	10.		13	Średniow./późne średn.	
	11.		14	Średniow./późne średn.	
	12.		15	Średniowiecze/późne średn./ okres nowożytny	
	13.		16	Późne średniow./ okres now.	
IV	14.	Kobyłaki-Czarzaste	15	XIII w, XIV/XV-XVI wiek	
V	15.	Kobyłaki-Wólka	13	XV-XVII wiek	
	16.		14	Wczesne średniowiecze	
	17.		24	XVI-XVII wiek	
	18.		25	Epoka kamienia ,XV-XVII w.	
VI	19.	Lipa	12	XVI-XVII wiek	
	20.	Obórki	6	XV-XVI wiek	
	21.		7	Wczesne średniowiecze, XVI-XVII wiek	
VII	22.	Małowidz	5	Nieokreślone	
	23.		8	Średniowiecze/okr.now.	
	24.		9	Średniowiecze/okr.now.	
	25.		13	Średniowiecze/okr.now.	
	26.		13x	Neolit ,wczesne średn.,XVI-XVIIwiek	Kultura ceramiki sznurowej, epoka brązu
	27.		15	Epoka brązu, XV-XVI wiek	Kultura trzciniecka
VII	28.	Murowanka /część wsi Nakieł/	10	Epoka kamienia, starożytność	
	29.		11	Starożytność	
	30.		12	Neolit	
	31.		Nakieł	9	Epoka kamienia, starożytność
VIII	32.	Olszewka	1	Epoka brązu,wcz.średniow, średn./okres nowożytny	
	33.		2	Starożytność, średniowiecze, ok.nowożytny	
	34.		3	Okres wpływów rzymskich, średniow./ok.nowożytny	
	35.		4	Epoka brązu	
IX	36.	Góra Orzeł	A	Neolit	Kultura ceramiki sznurowej
X	37.	Osiedlczyzna /część wsi Ulatowo-Dąbrówka/	17	XII-XIII wiek, XV-XVII wiek	
XI	38.	Połoń	6	Średniowiecze/ok.nowożytny	
	39.		7	Epoka brązu, średniowiecze/okr.nowożytny	
	40.		10	Średniowiecze/ok.nowożytny	
	41.		11	Średniowiecze/ok.nowożytny	
	42.		14	Średniowiecze/ok.nowożytny	
XII	43.	Ulatowo-Dąbrówka	1	Epoka brązu	
	44.		18	XII-XIII w, XV wiek	
XIII	45.	Ulatowo-Pogorzelski	2	XV-XVI wiek	
	46.		3	XVI-XVII wiek	
	47.		4	Mezolit, XVI-XVII wiek	
	48.		5	Epoka kamienia, epoka brązu, XV-XVI wiek	
	49.		6	Epoka kamienia, epoka brązu, XVI-XVII wiek	
	50.		7	Epoka kamienia, epoka brązu, XVI-XVII wiek	
	51.		12	XV-XVII wiek	
XIV	52.	Ulatowo-Słabogóra	8	XV-XVI wiek	
	53.		9	XVI-XVII wiek	
	54.		10	XVI-XVII wiek	
	55.		11	XV-XVI wiek	
	56.		16	Epoka brązu, XVI -XVII wiek	Kultura trzciniecka

L.p.		Lokalizacja	Stanowisko nr:	Charakterystyka	Uwagi
	Nr porz.				
1	2	3	4	5	6
XV	57.	Żelazna Prywatna	1	Epoka żelaza-holsztat/okres lateński, wczesne średn, średniowiecze	
	58.		2	Epoka kamienia	

Baza informacyjna dotycząca planu

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz.1876) oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2002 r. Nr 96, poz.860), właściciele lub zarządcy nieruchomości są zobowiązani do sporządzenia inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i do przekazania jej wójtowi gminy oraz corocznego aktualizowania oraz sporządzania informacji o miejscach i ilościach jego wykorzystywania.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz.1876), wyroby azbestowe mogą być wykorzystywane nie dłużej niż do dnia **31 grudnia 2032 r.**

Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”, gminy opracowują program usuwania azbestu.

Możliwości demontażu

Demontaż pokryć cementowo – azbestowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Zawarte są one w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 1998 r. Nr 138, poz.895). Zgodnie z obowiązującym prawem prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych zobowiązany jest do:

– izolowania od otoczenia obszaru prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla

- osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
- umieszczeniu tablic ostrzegawczych o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”, „Osobom nie upoważnionym wstęp wzbroniony”,
 - ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
 - zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi.

Zapewnienie powyższego warunku wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.) tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odcinające powietrze.

Demontaż wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak poważną przeszkodą jest brak środków finansowych, co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowanie działań związanych z usuwaniem azbestu, który występuje między innymi w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

Przedsiębiorca, który prowadzi działalność w zakresie transportu odpadów jest zobowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta. Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Do przedsiębiorcy prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy :

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,

- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do składowania tego typu odpadów. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

3. Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

3.1. Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska

Azbest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Następnie ustawa określa, że m. in. azbest jako substancja stwarzająca szczególne zagrożenie dla środowiska, powinien być wykorzystywany, przemieszczany i eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Instalacje lub urządzenia, w których był lub jest wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione. Ustawa nakłada na wykorzystującego wyroby zawierające azbest, obowiązek sukcesywnej eliminacji i obowiązek dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania oraz obowiązek przedkładania wojewodzie okresowych informacji o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania.

W przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami (m. in. mieszkańcy budynków, wraz z budynkami, obiektami użytkowymi, gospodarczymi i in.) ustawa nakłada obowiązek przedłożenia informacji o rodzaju, ilościach i miejscach występowania (wyrobów zawierających azbest) w formie uproszczonej odpowiednio do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do 31 stycznia każdego roku.

Ustawa nakłada także na wójta, burmistrza, prezydenta miasta obowiązek przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu (wyrobów zawierających azbest) raz na rok, do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

3.2. Akty prawne regulujące szczegółowo użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest

Do głównych aktów prawnych regulujących szczegółowe wymagania i zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest należą:

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz.1876);
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz.649);
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów

(Dz. U. z 2005 r., Nr 216, poz.1824).

4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 r. Nr 217 poz.1833 z późn.zm.),
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 280 poz.2771 z późn.zm.),
6. Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz.251 z późn.zm.)
7. Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 125 poz.150 z późn.zm.),
8. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz.1118 z późn.zm.),
9. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199, poz.1671 z późn.zm.)
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz..649),
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dotyczące zasad BHP przy usuwaniu i zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz.649).
12. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został zatwierdzony przez Radę Ministrów dnia 14 maja 2002 roku.
13. Dyrektywa Rady Unii Europejskiej z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987),
14. Dyrektywa Rady Unii Europejskiej 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli.

3.3. Krajowy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

Pilność rozwiązania problemu usuwania wyrobów zawierających azbest wymaga podjęcia natychmiastowych działań. W maju 2002 roku został przyjęty przez Radę Ministrów **Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski**.

W celu realizacji wszystkich zadań przewidzianych w „Programie...”, niezbędne jest zaangażowanie administracji publicznej i różnych instytucji działających na trzech poziomach:

- centralnym,
- wojewódzkim,
- lokalnym.

POZIOM CENTRALNY

Na poziomie centralnym został powołany Główny Koordynator do spraw „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz Rada Programowa.

1. Główny Koordynator do spraw „Programu...” będzie powoływany i odwoływany przez Ministra Gospodarki.

2. Do zadań Głównego Koordynatora należy m.in.:

- przeprowadzanie uzgodnień międzyresortowych w zakresie prac przygotowawczych dla realizacji poszczególnych zadań „Programu...”,
- przygotowywanie materiałów budżetowych związanych z realizacją „Programu...”,
- coroczna aktualizacja „Programu...” ze względu na jego otwartość i konieczność uszczegóławiania wielu zadań,
- współpraca z organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz innymi do kompetencji, których należy realizacja zadań w zakresie zbieżnym z „Programem...”,
- współpraca z mediami w tematyce azbestu,
- inspiracja i koordynacja działań ujętych w „Programie...”,
- współpracę z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i pełnomocnikiem rządu ds. obsługi środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej (rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 16 czerwca 1998 r. Dz. U. Nr.76, poz.494) w zakresie przekazywania i dysponowania środkami pochodzącymi z funduszy wspólnotowych,
- współdziałanie z organizacjami pozarządowymi,
- współpraca z instytucjami udostępniającymi środki finansowe na realizację „Programu...” (Bank Ochrony Środowiska, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, itp.),
- wspomaganie merytoryczne ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawach związanych z azbestem, ministra właściwego do spraw środowiska w zakresie spraw związanych ze zrównoważonym rozwojem, ministra właściwego do spraw zdrowia w zakresie problematyki zdrowotnej, ministra właściwego do spraw infrastruktury w zakresie problematyki określonej w „Programie...”,
- ścisłą współpracę z Ministerstwem Środowiska oraz innymi instytucjami w zakresie spraw dotyczących krajowego programu ochrony środowiska oraz krajowego planu gospodarki odpadami,
- bieżąca analiza danych, modyfikowanie „Programu...” oraz formułowanie nowych zadań,
- sporządzanie i przekazywanie stosownych informacji ze stanu realizacji „Programu...”

POZIOM WOJEWÓDZTWA

1. Na poziomie województwa za realizację „Programu...” odpowiada wojewoda i zarząd województwa.

2. Do zadań wojewody należy:

- współpraca z samorządem terytorialnym w zakresie zadań określonych w „Programie...”,
- opiniowanie projektów informacji (sprawozdań) o realizacji „Programu...” na terenie województwa,
- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji „Programu...”,
- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin, niezbędnymi przy realizacji „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych „Programem...”, a także zagrożeń z tego tytułu,
- opiniowanie wniosków jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań „Programu...”,

- przekazywanie otrzymanych środków finansowych do właściwych jednostek samorządu terytorialnego na realizację zatwierdzonych zadań z zakresu usuwania zagrożeń z tytułu azbestu,
- przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją „Programu...”,
- przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest.

Do zadań samorządu województwa należy:

- współpraca z samorządem powiatowym i samorządem gminnym,
- przedkładanie informacji o realizacji „Programu...” na terenie województwa Głównemu Koordynatorowi do spraw „Programu...”, wojewodzie oraz organom samorządu terytorialnego, właściwym w zakresie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,
- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji „Programu...”,
- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin, niezbędnymi przy realizacji „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych „Programem...”, a także zagrożeń z tego tytułu, zbieranie wniosków dotyczących organizacji i finansowania stosownych przedsięwzięć dotyczących najbardziej zagrożonych terenów lub obiektów publicznych,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska,
- opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorząd powiatowy,

POZIOM LOKALNY

Do zadań starosty należy:

- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa i samorządami gmin w zakresie realizacji zadań związanych z usuwaniem odpadów zawierających azbest,
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestowym z uwagi na występowanie uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z mediami i organizacjami społecznymi dla pobudzenia inicjatyw społecznych,
- kontrola prawidłowości postępowania z odpadami zawierającymi azbest.

Do zadań rady powiatu należy:

- prowadzenie polityki lokalnej w zakresie pomocy mieszkańcom usuwającym wyroby zawierające azbest,
- nadzór nad wykorzystaniem przyznaných środków finansowych.

Do zadań wójtów i burmistrzów należy:

- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na

- ekspozycję azbestu na podstawie arkuszy ocen wypełnionych przez właścicieli obiektów,
- współpraca z lokalnymi mediami i organizacjami społecznymi w zakresie informowania o zagrożeniach powodowanych przez azbest,
 - nadzór nad prawidłowością realizacji zadań i sposobami postępowania z odpadami zawierającymi azbest.

Do zadań rady gminy należy:

- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za usuwanie wyrobów zawierających azbest w stosunku do uboższych właścicieli obiektów – częściowe lub całkowite zwolnienia z opłat,
- organizowanie innych form pomocy.

Z powyższego wynika, że poszczególnym jednostkom przypisane zostały konkretne i bardzo szczegółowe zadania przy realizacji „Programu...”

W „Programie...” realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu podzielono na 3 przedziały czasowe, to jest:

- przedział I – obejmuje lata 2007 – 2012,

- przewidywane usunięcie ok.35% całkowitej ilości azbestu i powstanie 3 składowisk o łącznej powierzchni 10 ha;

- przedział II – obejmuje lata 2013 – 2022,

- przewidywane usunięcie ok.40% całkowitej ilości azbestu i powstanie 2 składowisk o łącznej powierzchni 11 ha,

- przedział III – obejmuje lata 2023 – 2032,

- przewidywane usunięcie ok.25% całkowitej ilości azbestu i powstanie 2 składowisk o łącznej powierzchni 7 ha.

Ilość składowisk i ich lokalizacja zależy od decyzji władz samorządu powiatowego i gminnego.

W „Programie...” założono, że usuwanie wyrobów azbestowych będzie odbywać się ze wsparciem finansowym Gminy w latach 2008-2032. Wsparcie dotyczyć będzie sfinansowania kosztów: demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów. Dofinansowanie odbywać się będzie ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także z dostępnych funduszy unijnych. Szczegółowe warunki pomocy finansowej dla osób podejmujących się usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest określone zostaną w odrębnym zarządzeniu Wójta Gminy Jednoróżec.

3.4. Obowiązki i pozwolenia w zakresie postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Niżej wymienione obowiązki i sposób postępowania określają:

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824);
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649).

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez wykonanie spisu z natury. Inwentaryzację należało sporządzić do dnia 28 maja 2004 r. Sposób przedstawienia wyników inwentaryzacji dotyczących:

- wyrobów zawierających azbest i miejsca ich wykorzystywania,
- wyrobów zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

2. Sporządzenie "oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest"

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia – w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

3. Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu.

4. Opracowanie i wywieszenie na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.

5. Zaznaczenie na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

6. Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest.

Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza corocznie plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia azbestu. W przypadku przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, stwierdzonego w wyniku realizacji planu kontroli, dalsze wykorzystywanie instalacji lub urządzenia jest niedopuszczalne i konieczne jest jej oczyszczenie poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę.

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów:

1. Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia przez uprawnione laboratorium. Do identyfikacji azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach jest zobowiązany wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium.
2. Zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej.
3. Uzyskanie od wykonawcy prac, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywanie go przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Obowiązki wykonawcy prac związanych z usuwaniem azbestu oraz postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest:

Wykonawcy prac polegających na demontażu elementów azbestowych jako wytwórcy odpadów niebezpiecznych, przed przystąpieniem do wykonywania prac, zobowiązani są do:

- uzyskania od organu ochrony środowiska – wojewoda/starosta – decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli ilość odpadów przekracza 0,1 Mg rocznie, jeżeli ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych nie przekracza 0,1 Mg rocznie należy przedłożyć informację o sposobie gospodarowania wytwarzanymi odpadami;
- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnionych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania;
- pracownicy zatrudnieni w narażeniu na azbest powinni być wyposażeni w odpowiednie do warunków pracy środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie ochronne;
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest. Plan prac zawiera informacje określone w obowiązujących przepisach;
- przed przystąpieniem do prac, wykonawca jest zobowiązany do zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.

Zgłoszenie zawiera informacje określone w obowiązujących przepisach.

Informacje, które powinien zawierać szczegółowy plan prac usuwania wyrobów azbestowych oraz zgłoszenie organowi nadzoru budowlanego i inspektorowi pracy określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649).

Przed przystąpieniem do prac polegających na demontażu elementów zawierających azbest wykonawca jest zobowiązany odpowiednio przygotować miejsce prowadzenia prac m. in. poprzez:

- odizolowanie obszaru prac od otoczenia poprzez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, przy zastosowaniu odpowiednich osłon;
- umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych "Uwaga! Zagrożenie azbestem" bądź "Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem";
- przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Wszystkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić w taki sposób aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska oraz zminimalizować pylenie. Aby to osiągnąć:

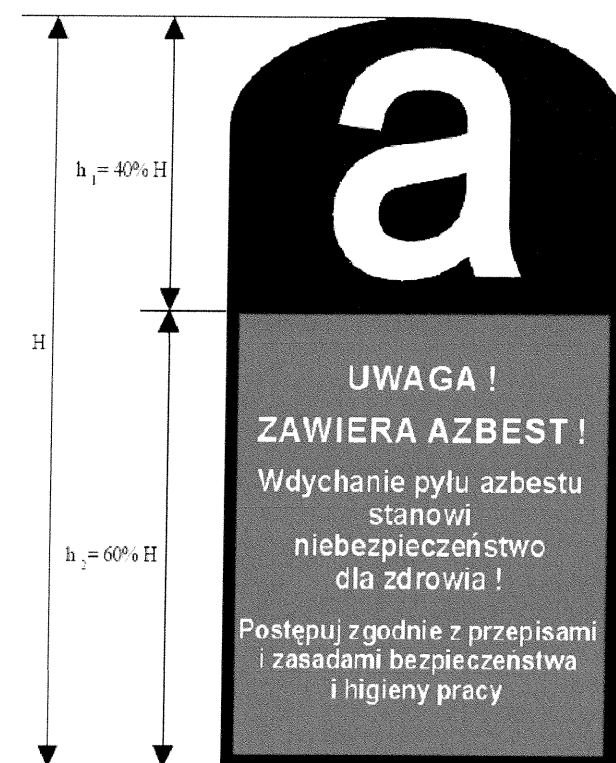
- wyroby azbestowe przed ich usunięciem powinny być nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- wyroby (płyty, kształtki, rury) należy demontować w całości, w miarę możliwości unikając destrukcji mechanicznej;
- do prac należy używać narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy należy prowadzić kontrolny monitoring powietrza;
- codziennie zabezpieczać zdemontowane wyroby i odpady zawierające azbest i magazynować je na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu;
- usunięte wyroby azbestowe (>1000 kg/m tj. płyty i części płyt azbestowo – cementowych) należy pakować w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 2 mm;
- przed opakowaniem pyłu azbestowego, wyroby i odpady wyrobów azbestowych miękkich (<1000 kg/m³) należy zestalić przy użyciu cementu;
- opakowania z odpadami powinny być szczelnie zamknięte i oznakowane w sposób trwały.

Po zakończeniu prac polegających na demontażu elementów azbestowych należy oczyścić teren robót i jego otoczenie. Prace porządkowe należy wykonywać starannie stosując metody uniemożliwiające emisję pyłu azbestu do środowiska przez zastosowanie urządzeń filtracyjno – wentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem lub na mokro.

Po wykonaniu prac wykonawca jest zobowiązany do przedstawienia zleceniodawcy (właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości) pisemnego oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub

instytucję.

Odpady powstające podczas usuwania wyrobów z azbestem powinny być hermetyzowane w miejscu powstawania tj. w strefie pracy. Sposób pakowania wyrobów i odpadowych wyrobów zawierających azbest uzależniony jest od ich rodzaju i postaci fizycznej oraz spełnić musi podstawowy warunek jakim jest eliminacja możliwości emisji włókien azbestowych do powietrza. Materiały zawierające azbest powinny być utrzymane w czasie pakowania w stanie wilgotnym i umieszczane w opakowaniach przeznaczonych do ostatecznego składowania. Pyły i kawałki płyt azbestowo cementowych tzn. wyroby o gęstości powyżej 1000 kg/m^3 powinny być pakowane w folię polietylenową, po czym trwale wiązane z paletą. Odpady w postaci usuniętych rur azbestowo-cementowych należy pakować w rękaw z folii polietylenowej. Pył azbestowy z urządzeń odpylających, drobne odpady z wyrobów azbestowo – cementowych oraz odpady „miękkie” należy umieszczać w workach z folii polietylenowej. Worki zamknięte przez zgrzewanie lub zalepione taśmą samoprzylepną umieszcza się w opakowaniach kontenerowych typu „big – bag” wykonanych z tkanin z tworzyw sztucznych. Odpady tego typu mogą być również zestalane w miejscu powstawania. W mobilnej instalacji przygotowany jest zarób tych odpadów z cementem, którym wypełnia się łatwo rozbieralne formy (np. z drewna). Po utwardzeniu uzyskane bloczki pakowane są w folię i umieszczane w kontenerze transportowym. Odpady o ostrych krawędziach np. części metalowe fragmenty konstrukcji należy pakować w pudła, a następnie umieścić w workach z folii polietylenowej lub owinąć folią. Wszystkie opakowania z odpadami azbestowymi powinny być oznakowane międzynarodowym znakiem ostrzegawczym umieszczanym na wyrobach i odpadach zawierających azbest.

Rysunek 1. Graficzny wzór oznakowania azbestu

Transport odpadów zawierających azbest

Transport odpadów zawierających azbest, które zaliczane są do niebezpiecznych z miejsc powstawania na miejsce składowania odbywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy transporcie materiałów niebezpiecznych zawartych w ustawie z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych /Dz. U. z 2002 r., Nr 199, poz. 1671 z późn.zm./.

Składowanie odpadów zawierających azbest

Odpady zawierające azbest nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie. Zasady składowania tych odpadów regulowane są ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Szczegółowe przepisy zawarte są w stanowiącym akt wykonawczy do wymienionej ustawy, rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk /Dz. U. z 2003 r., Nr 61, poz. 549/. Zgodnie z tym rozporządzeniem odpady zawierające azbest należy deponować na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do tego celu lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych mogących przyjmować również inne odpady niebezpieczne oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione są warunki techniczne do bezpiecznego składowania tych odpadów.

Odpady pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej mogą być deponowane na składowiskach urządzonych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed rozsypywaniem. Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych, a miejsce składowania musi być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska.

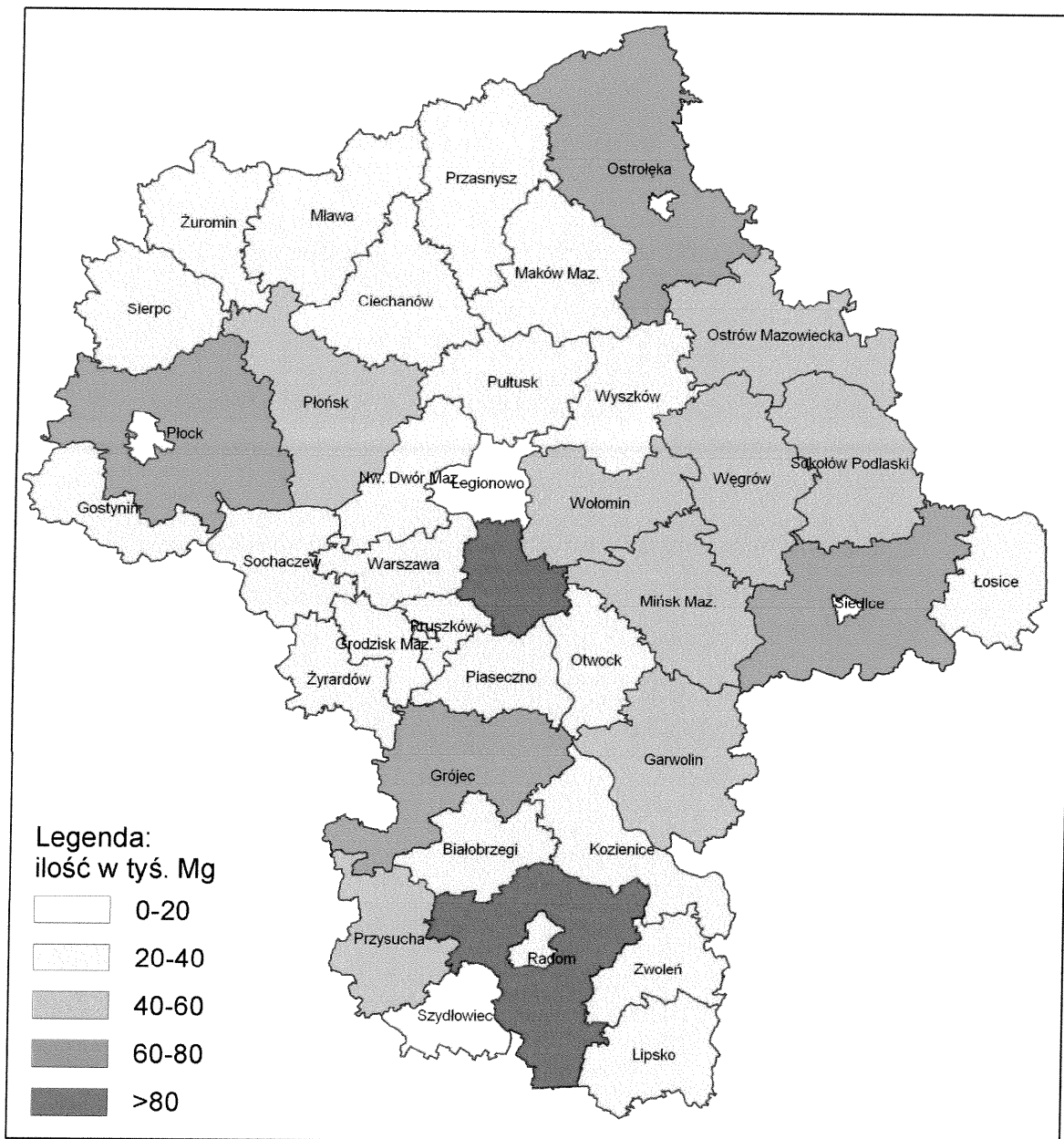
Powierzchnia składowiska odpadów powinna być zabezpieczona przed emisją pyłów poprzez przykrycie folią lub warstwą gruntu każdorazowo po złożeniu odpadów. Składowanie odpadów zawierających azbest powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko należy wypełnić ziemią do poziomu terenu. Dno składowiska powinno być usytuowane w odległości nie mniejszej niż jeden metr od maksymalnego poziomu górnego zwierciadła wód podziemnych. Składowisko powinno posiadać ogrodzenie i stały nadzór w okresie eksploatacji.

Teren składowiska, którego eksploatacja została zakończona powinien podlegać okresowej kontroli stanu powierzchni, na której nie dopuszcza się wykonywania wykopów, instalacji podziemnych oraz naziemnych oraz budynków. Zarządzający składowiskiem zobowiązany jest do ewidencjonowania rodzaju i ilości odpadów umieszczonych na składowisku odpadów oraz czasu ich składowania.

Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest

Odpady zawierające azbest powinny być deponowane wyłącznie na składowiskach przeznaczonych do lokowania tego rodzaju odpadów lub na wydzielonych częściach składowiska odpadów niebezpiecznych. Ilość składowisk, na których mogą być lokowane odpady zawierające azbest mimo ciągłego ich przyrostu w ostatnim

**IŁOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
W UKŁADZIE POWIATOWYM**

4. Ocena ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Jednoróżec

Podstawą do opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest było w pierwszej kolejności dokonanie rozpoznania stopnia zużycia wyrobów azbestowych zabudowanych na obiektach.

Pierwszym krokiem było sporządzenie przez wójta od osób fizycznych, a przez wojewodę od osób prawnych – stosownych informacji, określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. – dotyczących miejsc, rodzaju i ilości zabudowanych wyrobów zawierających azbest. Dane te stanowią podstawę opracowania programu usuwania azbestu, a następnie pozyskiwania dodatkowych środków pomocowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest. Zebrane informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Inwentaryzacja azbestu na terenie gminy Jednoróżec (stan na 31.12.2004 r.)

Nazwa wyrobu	Ilość
1) Płyty azbestowo – cementowe – 529 959 m ²	5 830 Mg
2) Rury azbestowo – cementowe w budownictwie ziemnym (sieć wodociągowa)	4000 m

Dla porównania ilość zabudowanych płyt azbestowo – cementowych w województwie mazowieckim wynosi 262 030 000 m² tj. 2 882 330 Mg. Natomiast rur azbestowo – cementowych odpowiednio 78 800 Mg /stan na rok 2000/.

Średnia masa m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 11 kg i taki przelicznik zastosowano przy obliczeniu ilości płyt azbestowo – cementowych, które po usunięciu z obiektów budowlanych podlegać będą składowaniu jako odpady niebezpieczne.

5. Przewidywane zmiany związane z gospodarką odpadami azbestowymi

Nie przewiduje się żadnych zmian związanych z gospodarką odpadami azbestowymi. Będą one składowane na jednym z wcześniej wymienionych składowisk, które spełniają wymogi ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Demontaż oraz transport odpadów zawierających azbest będzie wykonywany przez firmę posiadającą odpowiednie uprawnienia, co ograniczy przedostawanie się azbestu do atmosfery w otoczeniu.

6. Ustalenie polityki, celów i zadań

Podstawowym celem „Programu” jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel wypełnione zostanie zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku. Gmina Jednoróżec zakłada usunięcie całej ilości

azbestu zgodnie z obowiązującym planem. W związku z tym program zakłada realizację szeregu zadań. Wyznaczoną politykę usuwania wyrobów zawierających azbest należy przeprowadzić według harmonogramów, wyszczególnionych w kolejnych rozdziałach. W celu zapewnienia logicznej spójności prowadzonych działań w Programie wyznaczone zostały ustalenia długoterminowego programu (lata 2008 – 2032, tj. okres 24 lat) oraz przyjęto zadania krótkoterminowe (lata 2008 – 2013, tj. okres 5 lat).

W harmonogramach uwzględniono kolejność wykonywania oraz wskazano odpowiedzialność jednostek, podmiotów za wykonywanie poszczególnych zadań.

„Program” zakłada realizację następujących zadań niezbędnych do osiągnięcia celów krótkoterminowych i długoterminowych:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest – inwentaryzacja została już przeprowadzona /wersja papierowa/.
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
3. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
4. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i innych.
5. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację „Programu”.
6. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.
7. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu gminy na realizację „Programu”.
8. Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych.
9. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy.
10. Wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych wykonanych z azbestu.
11. Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
12. Oczyszczenie terenów wiejskich i terenów publicznych z odpadów azbestowych.
13. Bieżący monitoring realizacji „Programu” i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
14. Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu”.

7. Ustalenie długoterminowego programu strategicznego

Usunięcie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku, zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” to jeden z priorytetowych celów dla Gminy Jednorzec.

Cele długoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą do 2032 r. W ramach realizacji tych celów dla gminy Jednorzec przyjęto:

- wdrożenie systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz systemu ich magazynowania i wywozu na składowisko odpadów niebezpiecznych;
- oczyszczenie terenów wiejskich i terenów publicznych z odpadów azbestowych;
- wyeliminowanie i unieszkodliwienie ich poprzez deponowanie odpadów zawierających azbest na bezpiecznych składowiskach odpadów azbestowych;
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

Dla gminy Jednorożec, na lata 2008 – 2032 wyznacza się następujący plan działań, które pozwoli na osiągnięcie celów długoterminowych i wykonanie zadań w ramach planowanego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Lp.	Działanie	Rola samorządu gminnego	Stopień pilności	Termin realizacji
1.	Organizacja kampanii informacyjnej o szkodliwości wyrobów zawierających azbest i bezpiecznym jego usuwaniu	Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych	I	2008 - 2032
2.	Opracowanie planu usuwania wyrobów zawierających azbest	Przeprowadzenie inwentaryzacji, utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest oraz określenie skali problemu	I	2008
3.	Realizacja planu usuwania wyrobów zawierających azbest	Koordinowanie realizacji planu /opracowanie zarządzenia wójta gminy Jednorożec w sprawie warunków dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest z budowli budynków i instalacji/, pozyskiwanie źródeł finansowania	I	2008 - 2032
4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Prowadzenie akcji informacyjnej nt. postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobu ich usuwania, wpływu azbestu na organizm ludzki i jego zdrowie	I	2008 - 2032
5.	Oczyszczenie terenów wiejskich i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych.	Koordinacja realizacji działania, pozyskiwanie źródeł finansowania	II	2009 - 2032
6.	Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.	Bieżący monitoring oczyszczania gminy z odpadów azbestowych, wizje lokalne, współpraca z WIOŚ	II	2008 - 2032
7.	Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom	Opracowanie zakresu i formy prowadzenia sprawozdawczości z realizacji „Programu”	III	2009 - 2032
8.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu	Analiza wyników monitoringu, informacja zwrotna od mieszkańców w formie specjalnie opracowanych ankiet	III	2009 - 2032

8. Plan usuwania wyrobów zawierających azbest

8.1. Ustalenie krótkoterminowego planu działań

Cele krótkoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą w latach 2008 – 2013. W ramach realizacji tych celów dla gminy Jednorożec przyjęto następujące cele:

- inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest – inwentaryzacja została już przeprowadzona;
- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
- pozyskiwanie funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację „Programu”;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości;
- transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest;
- monitoring realizacji „Programu” i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

Dla gminy Jednorożec, na lata 2008 – 2013 wyznacza się następujący plan działań, które pozwoli na osiągnięcie celów i wykonanie zadań w ramach planowanego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest:

Lp.	Działanie	Rola samorządu gminnego	Stopień pilności	Termin realizacji
1.	Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację „Programu”	Kontakt z Wojewódzkim i Powiatowym Funduszem Ochrony Środowiska	I	2008
2.	Zorganizowanie spotkania z mieszkańcami, którzy zgłosili posiadanie wyrobów zawierających azbest, informacje o firmie, która podejmie się usunięcia wyrobów azbestowych	Informacja o spotkaniu, jego organizacja i przeprowadzenie	I	2008-2009
3.	Przeprowadzenie przez właścicieli i zarządców obiektów budowlanych oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, określenie stopnia pilności usunięcia tych wyrobów oraz przekazanie zebranych informacji (na specjalnie przygotowanych arkuszach ocen), do Urzędu Gminy	Podjęcie w razie potrzeby odpowiednich działań administracyjnych w stosunku do właścicieli lub zarządców obiektów szczególnie zagrożonych	I	2009
4.	Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu	Kontakt z Wojewódzkim i Powiatowym Funduszem Ochrony Środowiska	I	2008
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest: – usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy – wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych z azbestu	Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej nt. postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobu ich usuwania, wpływu azbestu na organizm ludzki	I	2008-2013
6.	Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych	Kontakt z uprawnionymi odbiorcami, przygotowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych	II	2008-2013
7.	Transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	Kontakt z uprawnionymi odbiorcami, przygotowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych	II	2008-2013

8.	Działania informacyjne i edukacyjne w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest	Przygotowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych	III	2008-2013
9.	Pomoc finansowa na inwestycje związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest	Zabezpieczanie corocznie w gminnym funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz w budżecie gminy określonej kwoty przeznaczonej na dotację inwestycji związanych z usuwaniem azbestu	III	2008-2013
10.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	Zbieranie informacji zwrotnych w formie specjalnie opracowanych ankiet, wizje lokalne	III	2009-2013

8.2. System usuwania wyrobów zawierających azbest

System usuwania wyrobów zawierających azbest stanowi podstawę realizacji niniejszego Planu. Przedstawia się on następująco:

1) Sposób prowadzenia diagnozy stanu użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Na terenie gminy przeprowadzono niezbędną inwentaryzację istniejących wyrobów zawierających azbest w oparciu o wizję lokalną, następnym etapem diagnozy będzie dokonanie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest oraz określenie stopnia pilności usunięcia tych wyrobów – w gestii użytkowników obiektów.

2) Sposób usuwania wyrobów zawierających azbest.

Demontaż pokryć cementowo – azbestowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi – wykonawcy prac powinni posiadać stosowne zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne oraz dysponować niezbędnym zapleczem technicznym.

3) Sposób odbioru, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Ze względu na właściwości toksyczne azbestu zbiórka odpadów zawierających azbest będzie się odbywała w miejscu ich wytworzenia, transport odpadów niebezpiecznych należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne Odpady niebezpieczne zawierające azbest kierowane są na składowisko przeznaczone do składowania tego typu odpadów gdzie następuje ich unieszkodliwianie poprzez składowanie.

4) Sposób ewidencji danych dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest.

Urząd Gminy Jednorożec będzie zbierał informacje zwrotne od osób i podmiotów posiadających na swoich posesjach wyroby azbestowe w formie specjalnie opracowanych ankiet, których analiza posłuży do ciągłej weryfikacji i aktualizacji „Programu”.

5) Sposób zarządzania organizacją i wdrażania projektowanych rozwiązań.

Organizacja i wdrażanie „Programu” leży w gestii Zespołu Inwestycji i Rozwoju Urzędu Gminy Jednorożec.

6) Sposób doskonalenia kadr.

Wyznaczona kadra do realizacji „Programu” pozostaje w ciągłym kontakcie z nadrzędnymi organami administracyjnymi (Starostwo Powiatowe w Przasnyszu, Mazowiecki Urząd Wojewódzki) oraz instytucjami pokrewnymi (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Narodowy, Wojewódzki, Powiatowy i Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

7) Sposób edukacji i informacji społeczeństwa w zakresie problematyki azbestowej.

Jednym z głównych elementów „Programu” stanowią działania edukacyjne i informacyjne w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz wpływu azbestu na organizm ludzki.

8.3. Sposób i źródła finansowania działań

Program likwidacji azbestu stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Koszty utylizacji azbestu

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, przyjęto następujące, jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

Średni koszt demontażu jednego metra kwadratowego płyt falistych – 12 zł (brutto)

Średni koszt transportu i unieszkodliwiania jednego metra kwadratowego zdemontowanych płyt azbestowych – 6 zł (brutto)

Łączny średni koszt metra kwadratowego usuwanych i unieszkodliwianych płyt falistych (eternitu) wyniesie 18 zł/m² (brutto).

Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od sześciu firm świadczących usługi w zakresie demontażu pokryć dachowych i transportu odpadów azbestowych, działających na rynku radomskim. Informacje te zweryfikowano w innych gminach, które realizują podobne programy.

Na terenie gminy Jednorzec zinventaryzowano **529 959 m²** płyt azbestowych w formie pokryć dachowych. Zakładając, że realizacja programu potrwa 24 lat, a rocznie usuwane będzie około **22.000 m²** pokryć dachowych, średni roczny koszt realizacji programu wyniesie:

$$22.000 \text{ m}^2 \times 18 \text{ zł/m}^2 = 396.000, - \text{ zł}$$

$$396.000, - \text{ zł} \times 80\% \text{ dofinansowania}^* = 316.800, - \text{ zł}$$

*Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie od 09 września 2008 r. rozpoczął nabór wniosków o przyznanie dofinansowania działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego. Wysokość powyższego dofinansowania może wynieść nawet 100% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, a po wyczerpaniu środków na dany rok w formie pożyczki.

Na potrzeby powyższych wyliczeń przyjęto stawkę dofinansowania max do 80%.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych można podzielić na trzy grupy:

- publiczne – np. pochodzące z budżetu państwa, miasta lub gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- prywatne – np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- prywatno – publiczne – np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

W Polsce najczęstszymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy unijne.

1) Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 32-let (plan długoterminowy) ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w krajowym „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski”,
- wydatki na działalność informacyjno - popularyzacyjną w mediach dotyczącą bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczebla centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka.

2) Środki z funduszy ochrony środowiska

Fundusze ekologiczne są najbardziej znanym i wykorzystywanym źródłem dotacji i preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Wpływa to na: ilość środków finansowych jaką dysponują fundusze, warunki udostępniania środków finansowych pożyczkobiorcom oraz procedury dochodzenia do uzyskania finansowego wsparcia funduszu. Bliskość funduszy i ich regionalny charakter (fundusze wojewódzkie) ma także znaczenie dla ich wyróżnienia w gronie inwestorów ekologicznych.

Środki te powstają z opłat za korzystanie ze środowiska, ponoszonych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 125 poz.150 z późn.zm.) przez prowadzących działalność gospodarczą. Opłaty te stanowią dochód Narodowego, Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jedną z możliwości wydatkowania tych środków jest ich przeznaczenie na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terytorium kraju, w tym na budowę składowisk odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

a) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje

finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych.

b) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Od roku 1993 WFOŚiGW posiadają osobowość prawną co umożliwiło im udzielanie, obok dotacji, także pożyczek preferencyjnych. Podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu:

- opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem;
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także z wpływów z kar za naruszanie warunków korzystania ze środowiska.

Dochodami WFOŚiGW mogą być także środki z tytułu: posiadania udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków bankowych i lokat, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn osób fizycznych i prawnych, świadczeń rzeczowych i środków pochodzących z fundacji, innych dochodów określonych przez Radę Ministrów.

Z WFOŚiGW mogą być przyznane dotacje na usuwanie azbestu jeżeli zadanie jest realizowane przez:

- samorzady terytorialne,
- celowe związki oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- komunalne jednostki organizacyjne,
- podmioty mające status organizacji pożytku publicznego.

c) Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie mają osobowości prawnej.

Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem;
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (także 10% tych wpływów poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu).

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego. Obecnie środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie

określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju.

PFOŚiGW powinny corocznie zabezpieczać określoną pulę pieniężną w celu przeznaczenia na dotację inwestycji związanych z usuwaniem azbestu. Ta forma pomocy powinna być przeznaczona dla najuboższych właścicieli budynków, którzy nie mają możliwości pozyskania funduszy z innych źródeł.

d) Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na dochód GFOŚiGW składa się: całość wpływów z opłat za usuwanie drzew i krzewów, 50% wpływów z opłat za składowanie odpadów na terenie gminy, 10% wpływów z opłat i kar z terenu gminy za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych. Dochody te mogą być wykorzystane na m. in. dotowanie i kredytowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska, realizację przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem odpadów, wspieranie działań zapobiegających powstawaniu odpadów.

Gminne fundusze nie są prawnie wydzielone ze struktury organizacyjnej gminy, a więc podobnie jak PFOŚiGW nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek. Celem działania GFOŚiGW jest dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminach.

3) Środki z Unii Europejskiej

Inicjatywy samorządów oraz instytucji publicznych w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, mogą być realizowane przy współudziale następujących środków:

a) pochodzących z Funduszu Spójności

Wykorzystanie pomocy z Funduszu Spójności następuje w oparciu o Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013. Współfinansowanie z Funduszu Spójności w obszarze ochrony środowiska mogą otrzymać m. in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi. Do ubiegania kwalifikują się inwestycje o wartości całkowitej powyżej 10 mln euro, a beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, gdyż projekty o takiej wartości są w stanie zorganizować głównie średnie lub duże miasta bądź np. związki miast czy gmin. Celem strategii dla Funduszu Spójności to wsparcie podmiotów publicznych w realizacji działań na rzecz poprawy stanu środowiska będące realizacją zobowiązań Polski wynikających z wdrażania prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej, poprzez dofinansowanie:

- realizacji indywidualnych projektów,
- programów grupowych z zakresu ochrony środowiska,
- programów ochrony środowiska rządowych i samorządowych.

b) pochodzących z Funduszy Strukturalnych

Środki finansowe mogą być wykorzystane na budowę, modernizację, rekultywację lub likwidację składowisk odpadów, kompleksowy system zagospodarowania odpadów czy remont obiektów użyteczności publicznej (np. z wymianą elementów konstrukcyjnych zawierających azbest) oraz projektów związanych m. in. z modernizacją obiektów użyteczności publicznej, które mogą być powiązane z usuwaniem azbestu.

Programowanie pomocy na lata 2007 - 2013 przewiduje możliwości pozyskania środków unijnych na

projekty związane z mieszkalnictwem. Obecnie pozyskanie funduszy na projekty dotyczące usuwania azbestu z osiedli zabudowy wielorodzinnej nie jest możliwe. Fakt wprowadzenia w programach operacyjnych działań związanych z mieszkalnictwem może być szansą na pozyskanie środków w formie dotacji na działania związane z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych.

4)Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

9. Wdrożenie planu

Wdrożenie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jednorożec” jest etapem istotnym z punktu widzenia, czy plan pozostanie dokumentem jakim był w momencie opracowywania planu czy też będzie realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem działań i czy będzie dokumentem „żywym”, aktualizowanym w zależności od warunków jego realizacji.

Wdrożenie „Programu” powinno być spójne z innymi działaniami gminy w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi, a w szczególności z :

- gminnym programem ochrony środowiska,
- gminnym planem gospodarki odpadami,

jak również w powiązaniu z:

- „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- wojewódzkim i powiatowym programem usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

„Program” powinien być przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały.

Zasadami wdrażania „Programu” są:

- zasada odpowiedzialności za wdrożenie planu – tj. wybór osoby lub jednostki odpowiedzialnej za realizację planu;
- zasada spójności z programami i planami na poziomie kraju, województwa, powiatu,
- zasada uaktualniania planu,
- zasada współpracy w realizacji planu zarówno z organami szczebla publicznego i prywatnego,
- zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu do informacji w zakresie realizacji planu społeczeństwa i bezpośrednich uczestników w realizacji planu.

10. Sposób monitoringu i oceny wdrażania „Programu”

Gminny program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest powinien być uważany za „żywy” dokument podlegający aktualizacji. Wynika to z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników do przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Również konieczność aktualizacji „Programu” powinna wynikać ze sporządzenia oceny przez właściciela, zarządcę lub użytkownika wyrobów zawierających azbest tj. sporządzenia oceny po 5 latach lub po roku, w zależności od stanu technicznego wyrobów. Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania „Programu” powinna być przedmiotem aktualizacji, co do ich liczby i rodzajów, w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji dokumentu.

Poniżej przedstawiono wskaźniki monitorowania i oceny skuteczności wdrażania gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
I	WSKAŹNIKI ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ	
1.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest	ilość/opis
2.	Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z problematyką azbestową	ilość/opis
3.	Ilość i jakość interwencji zgłoszonych przez mieszkańców	ilość/opis
4.	Szkolenia kadry administracyjnej jednostek samorządowych w zakresie problematyki azbestowej	ilość/opis
5.	Inicjatywy społeczności lokalnych w zakresie problematyki azbestowej	ilość/opis
6.	Interwencje podejmowania przez jednostki kontrolne (Nadzór budowlany, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Sanitarna, jednostki gminy)	ilość/opis
II.	WSKAŹNIKI PRESJI ŚRODOWISKOWEJ ORAZ WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA ZWIĄZANE Z GOSPODARKĄ ODPADAMI	
1.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest	szt.
2.	Stopień pilności w użytkowaniu wyrobów zawierających azbest: I II III	%
3.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych zabezpieczeniem wyrobów	szt.
4.	Wskaźnik zabezpieczanych i usuwanych wyrobów	Mg, m ² ,kg
5.	Ilość odpadów azbestowych	Mg
6.	Ilość odpadów azbestowych składowanych na składowiskach	Mg

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi w ostatnich latach priorytet w walce z odpadami niebezpiecznymi ze względu na zagrożenie zdrowia ludzi i ochronę środowiska. Okres usunięcia wyrobów azbestowych na terytorium Polski określono na lata 2003 – 2032.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec” powstał w ramach działania niezbędnego do realizacji tego zadania.

Opracowanie programów usuwania azbestu stanowi jedno z zadań samorządu gminnego określonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 r. W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec” zawarto podstawowe informacje na temat azbestu, kierunkach zastosowania wyrobów azbestowych oraz jego wpływie na zdrowie człowieka. Przedstawiono szacunkowe ilości wyrobów azbestowych występujących na terenie gminy oraz obliczono szacunkowy koszt usunięcia tych wyrobów. „Program...” ma na celu również zapoznanie z przepisami prawnymi dotyczącymi postępowania przy użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz wynikającymi z nich procedurami aby uniknąć sytuacji np. niewłaściwego ich demontażu, a tym samym zagrożenia zdrowia ludzkiego.

W „Programie...” wskazano także możliwości pozyskania środków z różnych źródeł na usuwanie wyrobów azbestowych.

W opracowaniu zawarto również harmonogram najważniejszych zadań do realizacji w rozbiciu na poszczególne lata.

Po terminie obowiązywania „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jednoróżec” zostanie poddany aktualizacji m. in. o:

- obowiązujące przepisy,
- dane dotyczące ilości wyrobów azbestowych występujących na terenie gminy Jednoróżec,
- możliwości pozyskania funduszy.

12. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urządzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją usuwaniem azbestu. Przewiduje się, że w następnych latach Gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

13. Załączniki

13.1. Wykaz firm posiadających pozwolenie na prowadzenie na terenie gminy Jednorozec prac, w wyniku których powstają odpady zawierające azbest – stan na dzień 30.09.2008 r.

WYKAZ

przedsiębiorców, którzy uzyskali pozwolenie na prowadzenie działalności w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest na terenie gminy Jednorozec na podstawie art.17 ustawy o odpadach (tekst jedn. Dz. U. z 2007r., Nr 39, poz.251 z późn.zm.) – stan na dzień 30.09.2008 r.

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Nr decyzji	Data wydania decyzji	Data ważności decyzji
1.	Przedsiębiorstwo Usług Wodno – Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Krasnik, tel./081/825 26 05	ROŚ.7644-I-40/1/05	11.10.2005	11.10.2015r.
2.	Firma Handlowo – Usługowa „WIKI” Agnieszka Majda 58-560 Jelenia Góra ul. Sobieszowska 10A tel./022/ 668 51 99	ROŚ.7644-I-34/1/05	04.10.2005	30.09.2015r.
3.	„ALBEKO” Singer Sp.J. 87-510 Kotwy Gm. Skrwilno tel./054/ 280 02 87	ROŚ.7644-I-29/1/05	11.08.2005	11.08.2015r.
4.	DEKAR Zakład Remontowo – Budowlany Produkcyjno-Handlowy 06-400 Ciechanów, ul. Pułtуска 9 tel./023/ 672 90 02	ROŚ.7644-I-28/1/05	11.08.2005	11.08.2015r.
5.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno -Handlowo- Usługowe Abba - Ekomed Sp. z o.o. 87-100 Toruń, ul. Moniuszki 11/13 tel./056/ 654 86 70	ROŚ.7644-I-25/1/05	20.07.2005	31.12.2015r.
6.	Firma Handlowo – Usługowa NATEX 2 Irena Jasińska Trzciniec 45, 06-100 Pułtusk tel./023/ 692 10 54	ROŚ.7644-I-22/1/05	21.06.2005r.	31.05.2015
7.	Usługi Ogólno – Budowlane Handel Hurt – Detal Artykułami Budowlanymi Tadeusz Hulewicz ul. Pukiańca 42/44 06-300 Przasnysz	ROŚ.7644-I-20/1/05	15.06.2005r.	15.06.2015r.
8.	Hydrogeotechnika Sp.z o.o. w Kielcach ul. Ściegiennego 262A tel./041/ 361 01 59	ROŚ.7644-I-18/1/05	14.06.2005r.	15.06.2015r.
9.	Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „JUKO” Jerzy Szczukocki ul. 1-go Maja 2, 97-300 Piotrków Trybunalski tel./044/ 649 94 23	ROŚ.7644-I-8/1/05	07.05.2005r.	01.04.2015r.
10.	Firma Wielobranżowa „WOLT CENTER” Grzegorz Lewandowski Nowa Biała 1a, 09-411 Stara Biała tel./024/ 365 63 92	ROŚ.7644-I-1/1/05	22.02.2005r.	15.02.2010r.
11.	PPHU „GAJAWI” Gabriel Rogut, ul. Kopernika 56/60, 93-533 Łódź tel. 501028153	ROŚ.7644-I-35/1/04	05.10.2004r.	05.10.2014r.
12.	Zakład Usługowo – Budowlany Stanisław Małaszek ul. Czwartaków 5, 07-415 Olszewo Borki tel./029/ 761 32 80	ROŚ.7644-I-33/1/06	31.08.2006r.	29.08.2016r.
13.	Usługi Remontowo – Budowlane Jerzy Napiórkowski ul. Parkowa 8, 07-407 Czerwin tel./029/ 761 45 63	ROŚ.7644-I-30/1/06	11.08.2006r.	31.12.2015r.
14.	P.P.H.U. „EKO-MIX” ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław tel./71/ 332 45 00	ROŚ.7644-I-27/1/06	10.07.2006r.	10.07.2016r.

15.	Przedsiębiorstwo Projektowo – Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o.o. ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa tel./022/ 683 92 48	ROŚ.7644-I-12/1/06	15.05.2006r.	15.05.2016r.
16.	Buck Recycling Sp. z o.o. 61-371 Poznań ul. Romana Maya 1 tel./061/ 650 23 01	ROŚ.7644-I-7/1/06	12.04.2006r.	23.03.2016r.
17.	Z.P.U.H. Piotr Sosnowski, Gorysze 21 b, 06-400 Ciechanów	ROŚ.7644-I-5/1/06	05.04.2006r.	14.03.2016r.
18.	STACON TIS DUSZAK Sp.J. ul. Ogrodowa 5, 07-420 Kadzidło	ROŚ.7644-I-35/1/07	31.09.2007r.	10.09.2017r.
19.	Usługi Blacharsko Dekarskie Sławomir Polens, Stara Krępa 18 06-300 Przasnysz tel./029/ 752 70 48	ROŚ.7644-I-29/1/07	24.05.2007r.	24.05.2017r.
20.	“ADPOL” Adam Koziatek Usługi Remontowo – Budowlano – Dekarskie, Rządkiwnika 20, 06-333 Zaręby tel./029/ 597 32 57	ROŚ.7644-I-3/1/07	01.02.2007r.	31.01.2017r.
21.	Usługi Dekarskie „RUT – DACH” Rutkowski Adam ul. Lipowa 10/15, 06-300 Przasnysz,	ROŚ.7644-I-9/1/08	06.05.2008r.	06.05.2018r.

13.2. Druk informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania

Urząd Gminy w Jednoróżcu
ul. Odrodzenia 14
06-323 Jednoróżec

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

(opracowana na podstawie art.163 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska /tekst jedn. z 2008 r. Dz. U. Nr 125, poz.150 z późn.zm./ oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest /Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz.1876/).

1. Miejsce, adres lokalizacji wyrobu zawierającego azbest¹⁾

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik¹⁾:

a) osoba prawna - nazwa, adres

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

3. Tytuł własności

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

5. Ilość (m², tony)³⁾

6. Termin rozpoczęcia eksploatacji wyrobu :

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁴⁾

.....
.....
.....
.....

(miejscowość, data)

(podpis)

Objaśnienia:

*¹⁾ Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliaste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

13.3. Druk informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone

Urząd Gminy w Jednorozcu
ul. Odrodzenia 14
06-323 Jednoróżec

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

(opracowana na podstawie art.163 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska /tekst jedn. z 2008 r. Dz. U. Nr 125, poz.150 z późn.zm./ oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest /Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz.1876/).

1. Miejsce, adres lokalizacji wyrobu zawierającego azbest¹⁾

.....

2. Właściciel/zarządca*):

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

7. Planowane usunięcia wyrobów:

a) sposób

b) przez kogo

c) termin

8. Inne istotne informacje⁴⁾

.....

.....

(miejscowość, data)

(podpis)

Objaśnienia:

- *¹⁾ Niepotrzebne skreślić.
- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.